ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ

ಅನಿಲ್‌ಕುಮಾರ್ ಪಟೇಲ್

ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತರಗತಿಯ 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸುವುದಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿದೆವು. ನಾನು ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಶಿಕ್ಷಕನಾದರೂ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೆ. 4ನೇ ತರಗತಿಯ 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ನನಗೆ 4ನೇ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ 30 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ನಾನು ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮೊದಲ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಗ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಿದವು.

- ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್‌ಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೇ?
- ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ತೊಂದರೆ ಎದುರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?
- ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕರೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?
- ಹವಾಮಾನ ಹದಗೆಟ್ಟರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು?
- ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕರೆ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆಯೇ?
- ಒಂದು ವೇಳೆ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪೋಷಕರು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆಯೇ?
- ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಯ ಮೂಲಕ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪಾಠ ಕಲಿಯಲು ಸಿದ್ಧರೇ?
- ಅವರಿಗೆ ವಿಷಯಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇ?
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಇದು ಅವರಿಗೆ ತೀರಾ ಅಸಹಜವೆಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?
- ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?

ನಾನು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕರೆ ಮಾಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದೆ. ಎಲ್ಲರ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗು ಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ – ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಿನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ, ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದಿನ ಮುಗಿಯಿತು. ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ಈ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದಂತೆ ಪೋಷಕರು, ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆಯಿತು.

ಮೊದಲ ಮೂರು ದಿನಗಳು 4ನೇ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಮೊದಲ ಪಾಠವಾದ 'ಸಂಬಂಧ' ಎಂಬ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು. ನಾವು ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಇದು ಪಾಠವನ್ನು ಖುಷಿಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಚರ್ಚೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಪರೋಕ್ಷ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವು ಪೋಷಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧದ ಒಂದು ಗುರುತು. ನಾನು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಹೋದೆವು.

ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪಿಡಿಎಫ್ ಕಡತವನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಾನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದೆ. ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ನೋಟ್ ಬುಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಪೋಷಕರು ದೃಢ–ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಸರದಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ತಾತಂದಿರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡದ ಹಬ್ಬವಾದ ಅಕ್ತಿತಿಹಾರ್ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಈ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮುಂಗಾರು ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವರು. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಪಾಠದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹೋಂವರ್ಕ್‌ಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಟೀತ್' ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಲು ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುನೋಡಿ ಅರ್ಥ–ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಕರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಬಳಿಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ನನಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲಾಯಿತು. ಹಲವು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ದೃಢಪಡಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನಂತರ ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಳುಹಿಸಿದರೂ ಕೂಡ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 4ನೇ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿ–ಕೊಡುವುದು ನನ್ನ ಪಾಠದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ನಾನು ಸಂಪರ್ಕಿಸದಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಮೊದಲ ಪಾಠವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ತಾವೇ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪೋಷಕರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ನಾನು ಈಗ 4ನೆಯ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಾನು ತಲುಪಲಾಗದ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು

ಪೋಷಕರಿಗೆ ವಿವರಿಸುವುದು ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆರಂಭದಿಂದ ನನ್ನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಓದಿನ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕರೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಎಂತಹ ಸವಾಲಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಇಡೀ ದಿನ ಕೇವಲ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಸಮಯ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಕೇವಲ 4 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಮುಂದುವರೆದೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ನಿಗದಿತ ದಿನ ಮತ್ತು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ದಿನ ಮತ್ತು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದೂಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ 30 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಹತ್ತಿರದ ಒಂಬತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬೇರೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿ ತಾತಂದಿರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಸಿಗದೆ ಫೋನ್ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬ್ಯುಸಿ ಎಂದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಲಾಕ್‌ಡೌನ್ ಆಗಿದ್ದರೂ ಪಾಠವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದೆವು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಉದಾ: ಒಮ್ಮೆ ದೋಂಢ್ಕಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಮಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ನಾವು ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರ ನೆರವು ಪಡೆದೆವು. ವಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸರಾಸರಿ ಐದರಿಂದ ಆರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಸಮಯ ಕಳೆದೆವು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾವು ತರಗತಿಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಿತ್ತು.

ಲಾಕ್‌ಡೌನ್ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೇವಲ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇ ಒಂದು ಸಾಧನೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕರಿಂದ ಅಪಾರ ಬೆಂಬಲ ದೊರಕಿತು. ಉದಾ: ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಾವು ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರನ್ನು ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ 10ನೆಯ ತರಗತಿಯ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಾರಗಳ ಕಾಲ ನಾವು ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ತಲುಪಲು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಸಫಲರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಗುವಿನ ಪೋಷಕರಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರೆಸಿದೆವು. ಕೊನೆಗೂ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆವು.

ನಾವು ಪಾಠ 3ರ 'ನೀರು' ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿದೆವು. ಸ್ನೇಹ, ಸುಳ್ಳು ಮತ್ತು ಸತ್ಯ, ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಗಳ ಮಹತ್ವದಂತಹ ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇಡೀ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಆಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಪಾಠದ ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ಒಂದು ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ವಿಷಯದತ್ತ ಹೊರಳಿತು. ನಾವು ಜೋರಾಗಿ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಓದಿದ ನಂತರ ಇಡೀ ಪಾಠವನ್ನು ಒಂದು ಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ–ಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಳವೆಯ ಮೂಲಕ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಮನೆಯೊಂದರ ಚಿತ್ರವಿತ್ತು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದ ಕಾಲ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವಿಗೆ ಚಿತ್ರದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಲಾಯಿತು. ಉದಾ:

ನಿಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಜಿನುಗಿದ ನೀರನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬಹುದು?

ಲಾಕ್‌ಡೌನ್ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದು ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. 4ನೆಯ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ನಾನು ಅದೇ ತರಗತಿಯ ಲೋಕೇಂದ್ರ ಎಂಬ ಹುಡುಗನ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಲಾಕ್‌ಡೌನ್ ತೆರವಾದಾಗ, ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಲು ಲೋಕೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಪೋಷಕರ ಜೊತೆಗೆ ದುಡಿಯಲು ಹೋದ. ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು. ಅವನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಸಂಜೆ ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಓದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅವನಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಕೂಡ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಒಂದು ಸಂಜೆ 7–8 ಗಂಟೆಯ ಒಂದು ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಕರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ಟಾರ್ಚ್ ಬೆಳಕಿನ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ. ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದಾಗ ತಿಳಿಯಿತು. ನನಗೆ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು, ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾದ ಅನುಭವವೇ ಸರಿ.

ಅನಿಲ್‌ಕುಮಾರ್ ಪಟೇಲ್ ಅವರು ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ ರಾಜ್ಯದ ಧಮ್‌ತರಿಯ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಅವರು ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡದ ರಾಜನಂದಗಾಂವ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವ ಪಡೆಯಾದ ನೆಹರೂ ಯುವ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಘಟನ್ (ಯುವಜನ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆ ಸಚಿವಾಲಯ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ) ಸಂಸ್ಥೆಯ ಘಟಕ ಸಂಯೋಜಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು anil.patel@azimpremjifounation.org ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಅನುವಾದ: **ಹೇಮಾದೇವಿ** । ಪರಿಶೀಲನೆ: **ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಂಡೆಕೋಲು**